

TEMA 18. Krst in birma

Krst podeli kristjanu opravičenje. Pri birmi je krstna dediščina dopolnjena z nadnaravnimi darovi in krščansko zrelostjo.

15. Dec. 2013

KRST

1. Postavitev in svetopisemski temelji

Med številnimi starozaveznimi podobami krsta izstopajo vesoljni

potop, prehod čez Rdeče morje in obrezovanje, ker se izrecno omenjajo v Novi zavezi v zvezi s tem zakramentom (prim. 1 *Pt* 3,20-21; 1 *Kor* 10,1; *Kol* 2,11-12). Z nastopom Janeza Krstnika se obred z vodo, ki še nima odrešilnega učinka, pridruži doktrinalni pripravi, spreobrnjenju in želji po milosti, ki so stebri prihodnjega katehumenata.

Jezus je krščen v Jordanu na začetku svojega javnega delovanja (prim. *Mt* 3,13-17), ne zaradi potrebe, temveč iz odrešilne solidarnosti. V tistem trenutku je dokončno določena voda kot materialni element zakramenta. Poleg tega se odpre nebo, spusti se Sveti Duh v obliki goloba in glas Boga Očeta potrdi Kristusovo božje sinovstvo: to so dogodki, ki na Glavi prihodnje Cerkve razodevajo tisto, kar se bo kasneje zakramentalno uresničilo na njenih udih.

Kasneje pride do srečanja z Nikodemom, ko se Jezus izreče o pnevmatološki vezi, ki obstaja med krstno vodo in odrešenjem, iz česar izhaja potreba po njej: »Če se kdo ne rodi iz vode in Duha, ne more priti v božje kraljestvo« (*Jn 3,5*).

Velikonočna skrivnost podeli krstu njegovo odrešilno vrednost; Jezus je dejansko »že prej govoril o svojem trpljenju, ki ga bo prestajal v Jeruzalemu, kot o "krstu", s katerim mora biti krščen (prim. *Mr 10,38 Lk 12,50*). Kri in voda, ki sta pritekli iz prebodene strani križanega Jezusa (prim. *Jn 19,34*), sta podobi krsta in evharistije, zakramentov novega življenja (prim. *Jn 5,6-8*)« (*Katekizem*, 1225).

Predno se povzpne v nebo reče Gospod svojim apostolom: »Pojdite torej in naredite vse narode za moje učence: krščujte jih v ime Očeta in Sina in Svetega Duha in učite jih

izpolnjevati vse, karkoli sem vam zapovedal« (*Mt* 28,19-20). To naročilo, ki se ga zvesto držijo od binkošti naprej, označuje glavni cilj evangelizacije, ki je še vedno aktualen.

Ob teh besedilih sv. Tomaž Akvinski razlaga, da je bila postavitve krsta večkratna: glede materije se to zgodi pri Jezusovem krstu; njegova potreba je bila potrjena v *Jn* 3,5; njegova uporaba se je začela, ko je Jezus poslal svoje učence oznanjat in krščevat; njegova učinkovitost izhaja iz trpljenja; njegovo širjenje je bilo zapovedano v *Mt* 28,19.^[1]

2. Opravičenje in učinki krsta

V *Rim* 6,3-4 beremo: »Ali mar ne veste, da smo bili vsi, ki smo bili krščeni v Kristusa Jezusa, krščeni v njegovo smrt? S krstom smo bili torej skupaj z njim pokopani v smrt, da bi prav tako, kakor je Kristus v moči Očetovega veličastva vstal od mrtvih,

tudi mi stopili na pot novosti življenja.« Krst, ki v verniku obnovi Kristusovo pot na zemlji in njegovo odrešenijsko delo, podeli kristjanu opravičenje. Prav o tem govori *Kol* 2,12: »S krstom ste bili namreč pokopani skupaj z njim, v njem ste bili tudi obujeni, po veri v delovanje Boga, ki ga je obudil od mrtvih.« Tu se sedaj vključi vidik vere, po kateri si skupaj z obredom vode »oblečemo Kristusa«, kot je zapisano v *Gal* 3,26-27: »Vi vsi ste namreč po veri v Kristusa Jezusa Božji sinovi. Kajti vsi, ki ste bili krščeni v Kristusa, ste oblekli Kristusa.«

Ta resničnost o opravičenju po krstu prevzame konkretne učinke v kristjanovi duši, ki jih teologija predstavlja kot ozdravljajoče in povzdigujoče učinke. Prvi se nanašajo na odpuščanje grehov, kakor poudarja Petrovo oznanjanje: »Peter jim je odgovoril: "Spreobrnite se! Vsak izmed vas naj se dá v imenu

Jezusa Kristusa krstiti v odpuščanje svojih grehov in prejeli boste dar Svetega Duha"« (*Apd 2,38*). To vključuje izvirni greh in pri odraslih tudi vse osebne grehe. V celoti je odstranjena tudi časna in večna kazen. Vseeno pa v krščencu ostanejo »neke časne posledice greha, kakor so trpljenje, bolezen in smrt ali življenju lastne krhkosti, kakor so to značajske slabosti itn., pa tudi ona nagnjenost h grehu, ki ji izročilo pravi poželjivost, ali, rečeno v prispodobi "netivo greha" (*fomes peccati*)« (*Katekizem*, 1264).

Povzdigujoči vidik se nanaša na izlitje Svetega Duha; kajti »v enem Duhu smo bili namreč mi vsi krščeni« (*1 Kor 12,13*). Ker gre za »Kristusovega Duha« (*Rim 8,9*), prejmemo »duha posinovljenja« (*Rim 8,15*), kot sinovi v Sinu. Bog podeli krščencu posvečujočo milost, teologalne in moralne kreposti ter darove Svetega Duha.

Skupaj s podeljeno milostjo »krst
zapečati kristjana z neizbrisnim
duhovnim znamenjem ("character")
za pripadnost Kristusu. Tega
znamenja ne izbriše noben greh,
čeprav greh preprečuje, da bi krst
obrodil sadove odrešenja«
(*Katekizem*, 1272).

Ker smo bili krščeni v enem Duhu, da
bi bili »eno telo« (1 *Kor* 12,13), je
včlenitev v Kristusa istočasno tudi
včlenitev v Cerkev in v njej ostanemo
povezani z vsemi kristjani, tudi s
tistimi, ki niso v polnem občestvu s
katoliško Cerkvijo.

Nazadnje omenimo še to, da so
krščeni »izvoljeni rod, kraljevsko
duhovništvo, svet narod, ljudstvo za
božjo last, da bi oznanjali odlike
tistega, ki vas je poklical iz teme v
svojo čudovito luč« (1 *Pt* 2,9): deležni
so torej skupnega duhovništva
vernikov in so »"dolžni pred ljudmi
izpovedovati vero, ki so jo po Cerkvi

prejeli od Boga" (LG 11), in se udeleževati apostolske ter misijonske dejavnosti božjega ljudstva« (*Katekizem*, 1270).

3. *Potrebnost krsta*

Novozavezna kateheza za Kristusa kategorično trdi, da »pod nebom ljudem ni dano nobeno drugo ime, po katerem naj bi se mi rešili« (*Apd* 4,12). In glede na to, da biti »krščen v Kristusa« pomeni »obleči Kristusa« (*Gal* 3,27), je treba v vsej njihovi teži razumeti Jezusove besede: »Kdor bo sprejel vero in bo krščen, bo rešen, kdor pa ne bo sprejel vere, bo obsojen« (*Mr* 16,16). Od tod izhaja vera Cerkve v to, da je krst potreben za zveličanje.

Slednje velja razumeti v skladu s skrbno formuliranimi besedami učiteljstva: »Krst je potreben za zveličanje tistim, ki jim je bil evangelij oznanjen in so imeli možnost prositi za zakrament (prim.

Mr 16,16). Cerkev ne pozna drugega sredstva za zagotovitev vstopa v večno blaženost, kakor je krst; zato se skrbno varuje zanemarjanja poslanstva, ki ga je prejela od Gospoda, naj dela za to, da se "iz vode in Duha" prerodijo vsi tisti, ki morejo biti krščeni. Bog je zveličanje navezal na zakrament krsta, toda on sam ni vezan na svoje zakramente« (*Katekizem*, 1257).

Dejansko obstajajo posebne situacije, v katerih je glavne sadove krsta mogoče pridobiti brez zakramentalnega dejanja. Toda ravno zato, ker ni zakramentalnega pomena, tudi ni gotovosti o podeljeni milosti. To, kar cerkveno izročilo imenuje krst krvi in krst želja, ni »prejeto dejanje«, temveč skupek okoliščin, ki sovpadajo pri nekem človeku in določajo pogoje za to, da je mogoče govoriti o zveličanju. Tako razumemo »trdno prepričanje, da so tisti, ki pretrpijo

smrt zaradi vere, ne da bi bili prejeli krst, s svojo smrtjo krščeni za Kristusa in s Kristusom« (*Katekizem*, 1258). Na analogen način Cerkev pravi, da »vsak človek, ki ob nepoznanju Kristusovega evangelija in njegove Cerkve išče resnico in izpolnjuje božjo voljo, kolikor jo spozna, more biti zveličan. Mogoče je predpostavljati, da bi taki ljudje imeli izrečno željo po krstu, če bi poznali njegovo potrebnost« (*Katekizem*, 1260).

Okoliščine za krst krvi in želja ne vključujejo primerov, ko otroci umrejo brez krsta. Glede njih »Cerkev ne more drugega kakor zaupati božjemu usmiljenju, kakor to dela pri pogrebnem obredu zanje«; vendar nam ravno vera v usmiljenje Boga, ki hoče, da se vsi ljudje zveličajo (prim. 1 *Tim* 2,4), omogoča zaupanje v to, da obstaja tudi pot zveličanja za otroke, umrle brez krsta (prim. *Katekizem*, 1261).

4. Liturgični obred

»Obredi sprejema« skušajo pravilno razločevati voljo kandidatov ali njihovih staršev, da prejmejo zakrament in prevzamejo njegove posledice. Sledijo svetopisemska berila, ki orisujejo krstno skrivnost in so obrazloženi v pridigi. Nato se obrnemo k posredovanju svetnikov, v katerih občestvo bo kandidat pridružen; molitev eksorcizma in maziljenje z oljem katehumenov označujeta božje varstvo zoper pasti hudega duha. V nadaljevanju se blagoslovi vodo z obrazci visoke katehetske vsebine, ki zvezi voda-Duh dajo liturgično obliko. Vera in spreobrnjenje se izrazita pri trinitarični izpovedi ter pri odpovedi Satanu in grehu.

Nato se začne zakramentalni del obreda, »s kopeljo vode z besedo« (*Ef* 5,26). Ne glede na to, ali se izvede izlivanje vode ali potopitev, je treba

poskrbeti, da voda teče po glavi, s čimer se ponazarja resnično očiščenje duše. Veljavna materija (prvina) zakramenta je voda, ki jo kot tako smatrajo ljudje po splošnem prepričanju. Medtem ko delivec zakramenta trikrat izlije vodo na kandidatovo glavo oz. jo potopi, izgovarja besede: »NN, jaz te krstim v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha.«

Pokrstni (oz. razlagalni) obredi orisujejo skrivnost, ki je bila udejanjena. Mazili se kandidatovo glavo (v primeru, da takoj zatem ne sledi birma), kar zaznamuje njegovo deležnost pri skupnem duhovništvu in naznanja kasnejše maziljenje s krizmo. Krščenec prejme belo oblačilo kot spodbudo k ohranjanju krstne nedolžnosti in kot simbol novega življenja, ki mu je bilo podeljeno. Sveča, prižgana s plamenom velikonočne sveče, simbolizira Kristusovo luč, ki jo

prejmemo, da bi živeli kot otroci luči. Tako imenovani obred *effeta*, ki se izvede na ušesih in ustih krščenca, ponazarja držo poslušanja in oznanjanja božje besede. Na zadnje še molitev očenaš pred oltarjem pokaže na nov položaj božjega otroka.

5. Delivec in prejemnik

Redni delivec je škof, duhovnik in v latinski Cerkvi tudi diakon. V primeru potrebe more krstiti katerikoli moški ali ženska, celo nekristjan, če je le njegov namen storiti tisto, kar veruje Cerkev, ko to izvršuje.

Krst je namenjen vsem moškim in ženskam, ki ga še niso prejeli. Potrebni pogoji kandidata so odvisni od tega, ali je otrok ali odrasel. Otroci, ki še niso dosegli starosti razsodnosti, morajo prejeti zakrament v prvih dneh življenja, kakor hitro to omogoča njihovo in

materino zdravje; drugačno ravnanje je, rečeno z močnimi besedami svetega Jožefmarija, »hud prekršek proti pravičnosti in ljubezni«^[2].

Dejansko je krst, kot vrata v življenje milosti, absolutno zastonjski dogodek, za katerega veljavnost je dovolj to, da ni zavrnen; po drugi strani pa je kandidatova vera, ki je nujno *ekleziialna*, izražena v veri Cerkve. Kljub temu pa obstajajo določene omejitve glede krščevanja otrok: to ni namreč dopustno, če ni soglasja staršev ali če ni zadostnega jamstva o bodoči vzgoji v katoliški veri. V zvezi s slednjim se določijo botri, ki so izbrani izmed zglednih ljudi.

Odrasli kandidati se pripravljajo na katehumenatu, ki je strukturiran skladno s krajevno prakso, s ciljem, da v okviru istega obreda prejmejo tudi birmo in prvo obhajilo. V tem času so deležni spodbude k temu, da bi gojili željo po milosti, vključno z

namenom prejeti zakrament, kar je pogoj za veljavnost. Istočasno poteka doktrinalno poučevanje, ki si prizadeva v kandidatu postopoma vzbuditi nadnaravno krepost vere in resnično spreobrnjenje srca, kar lahko zahteva tudi radikalne spremembe v kandidatovem življenju.

BIRMA

1. Svetopisemski in zgodovinski temelji

Prerokbe o Mesiju so oznanjevale, da bo »na njem počival Gospodov duh« (Iz 11,2), in da bo on izvoljeni, ki je poslan: »Glejte, moj služabnik, ki ga podpiram, moj izvoljeni, ki se ga veseli moja duša. Položil sem nanj svojega duha, narodom bo delil pravico« (Iz 42,1). Preroško besedilo je še bolj izrecno, ko prihaja iz Mesijevih ust: »Duh Gospoda Boga je nad menoj, ker me je Gospod mazilil.

Poslal me je, da oznanim blagovest ubogim« (*Iz* 61,1).

Nekaj podobnega je oznanjeno tudi za celotno božje ljudstvo; njegovim članom Bog pravi: »Svojega duha denem v vašo notranjost in storim, da se boste ravnali po mojih zakonih« (*Ezk* 36,27); v *Jl* 3,2 pa je poudarjena univerzalnost tega izlitja: »Tudi na hlapce in dekle bom v tistih dneh razlil svojega duha.«

V skrivnosti učlovečenja se uresniči mesijanska prerokba (prim. *Lk* 1,35), ki je potrjena, dopolnjena in javno razodeta z maziljenjem ob Jordanu (prim. *Lk* 3,21-22), ko se nad Kristusa spusti Duh v obliki goloba in Očetov glas udejanji prerokbo izvoljenosti. Gospod sam se na začetku svojega delovanja predstavi kot božji maziljenec, v katerem se izpolnjujejo prerokbe (prim. *Lk* 4,18-19) in ki se pusti voditi Duhu (prim. *Lk* 4,1; 4,14;

10,21) vse do trenutka svoje smrti (prim. *Heb* 9,14).

Preden izroči svoje življenje za nas, Jezus obljubi, da bo poslal Duha (prim. *Jn* 14,16; 15,26; 16,13), kar se dejansko zgodi na binkošti (prim. *Apd* 2,1-4) v neposredni navezi na Joelovo preroštvo (prim. *Apd* 2,17-18), in s tem se prične vesoljno poslanstvo Cerkve.

Isti Duh, ki se je v Jeruzalemu razlil nad apostole, se po njih prenaša na krščene preko polaganja rok in molitve (prim. *Apd* 8,14-17; 19,6); ta praksa postane tako znana v prvotni Cerkvi, da je v Pismu Hebrejcem izpričana kot del »začetne besede« in »temeljev« (*Heb* 6,1-2). Ta svetopisemski okvir se dopolni s Pavlovim in Janezovim izročilom, ki poveže pojma »maziljenje« in »pečat« z Duhom, izlitim nad kristjane (prim. 2 *Kor* 1,21-22; *Ef* 1,13; 1 *Jn* 2,20.27). Slednje se pojavlja v

liturgiji že v najstarodavnejših dokumentih kot maziljenje kandidata z dišavnim oljem.

Isti dokumenti izpričujejo prvotno obredno enotnost treh zakramentov uvajanja, ki so se podeljevali med velikonočnim slavljem, ki ga je v stolnici vodil škof. Potem ko se krščanstvo razširi izven mest in krščenje otrok postane množično, pa ni več mogoče slediti prvotni praksi. Medtem ko je na zahodu birmanje pridržano škofu in ločeno od krsta, se na vzhodu ohrani enotnost zakramentov uvajanja, ki jih novorojenemu istočasno podeli duhovnik. Temu se na vzhodu doda še naraščajoči pomen maziljenja z miro (*myron*), ki se razširi na različne dele telesa; na zahodu se polaganje rok spremeni v splošno polaganje nad vse birmance, vsakdo pa prejme maziljenje na čelu.

2. Liturgični pomen in zakramentalni učinki

Krizmo, ki sestoji iz olivnega olja in balzama, posveti izključno škof ali patriarh med krizmeno mašo.

Maziljenje birmanca s sveto krizmo je znamenje njegove posvetitve. »Z birmo so kristjani, to se pravi tisti, ki so maziljeni, bolj deležni poslanstva Jezusa Kristusa in polnosti Svetega Duha, s katerim je on napolnjen, da bi vse njihovo življenje razširjalo "prijeten Kristusov vonj" (prim. 2 Kor 2,15). S tem maziljenjem, prejme birmanec "znak", pečat Svetega Duha« (*Katekizem*, 1294-1295).

Kadar se podeljuje ločeno od krsta, je pred tem maziljenjem obnovitev krstnih obljub in izpoved vere birmancev. »Tako se jasno pokaže, da birma stoji na črti krsta kot njegovo nadaljevanje« (*Katekizem*, 1298).

Nato v rimski liturgiji sledi *extensio manuum* škofa nad vse birmance,

medtem ko izgovarja molitev z globokim pomenom epikleze (se pravi klicanja in prošnje). S tem pridemo do specifično zakramentalnega dela obreda, ki se »podeljuje z maziljenjem s sveto krizmo na čelu med položitvijo roke in z besedami: "Sprejmi potrditev — dar Svetega Duha."« V vzhodnih Cerkvah se maziljenje opravi na najpomembnejših delih telesa, kar vsakokrat spremlja obrazec: »Bodi zapečaten (zaznamovan) z darom Svetega Duha« (*Katekizem*, 1300). Obred se zaključi s poljubom miru, ki naznačuje cerkveno občestvo s škofom (prim. *Katekizem*, 1301).

Tako torej birma vsebuje notranjo povezanost s krstom, čeprav to ni nujno izraženo v enem samem obredu. Prejem birme v kandidatu dopolni krstno dediščino z nadnaravnimi darovi, značilnimi za krščansko zrelost. Birma se podeljuje samo enkrat, saj »vtisne v dušo neko

neizbrisno duhovno znamenje, "character". To je znamenje za to, da je Jezus Kristus zaznamoval kristjana s pečatom svojega Duha in ga odel z močjo od zgoraj, da bi bil njegova priča« (*Katekizem*, 1304). S tem zakramentom kristjani prejmejo posebno obilje darov Svetega Duha, se tesneje povežejo s Cerkvijo in tako prejmejo »strožjo dolžnost, da kot resnične Kristusove priče hkrati z besedo in z dejanjem razširjajo in branijo vero.«^[3]

3. Delivec in prejemnik

Kot nasledniki apostolov so samo škofje »prvotni delivci svete birme«^[4]. V latinskem obredu je redni delivec izključno škof; duhovnik more veljavno birmati samo v primerih, ki so predvideni v splošni zakonodaji (krščevanje odraslih, sprejem v katoliško občestvo, smrtna nevarnost), ali kadar prejme posebno pooblastilo od

škofa. V vzhodnih Cerkvah je redni delivec tudi duhovnik, pri čemer mora vedno uporabljati krizmo, ki jo je posvetil patriarh ali škof.

Kot zakrament uvajanja je birma namenjena vsem kristjanom, ne le nekaterim izbrancem. V latinskem obredu se podeljuje, ko kandidat doseže starost razsodnosti; konkretna zahtevana starost je odvisna od krajevne prakse, ki mora upoštevati, da gre za zakrament uvajanja. Za prejem je potrebno predhodno izobraževanje, resničen namen in stanje milosti.

Philip Goyret

Osnovna literatura

Katekizem katoliške Cerkve,
1212-1321

Kompendij katekizma katoliške
Cerkve, 251-270

[1] Prim. Sv. Tomaž Akvinski, *In IV Sent.*, d.3, q.1, a.5, sol.2.

[2] Sv. Jožefmarija, *Jezus prihaja mimo*, 78.

[3] II. vatikanski koncil, konst. *Lumen Gentium*, 11.

[4] *Prav tam*, 26.

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sl-si/article/tema-18-
krst-in-birma/](https://dev.opusdei.org/sl-si/article/tema-18-krst-in-birma/) (6. Avg. 2025)